

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KASIM ÖZDEMİR VE MEHMET ÖZDEMİR / TÜRKİYE

(Başvuru no. 18980/20)

KARAR

3. madde (usul ve esas yönünden) • Bir baba ve oğlun, bacaklarından ciddi şekilde yaralanmaları ile sonuçlanan köylerindeki bir olay sırasında jandarma görevlisi tarafından vurulmalarına ilişkin yürütülen etkin soruşturma • Mahkemenin, ciddi ve yakın bir tehlike karşısında, jandarma görevlisinin kendi ve diğer iki görevlinin hayatını ve fiziksel bütünlüğünü korumak adına meşru müdafaa saikiyle hareket ettiği sonucuna varması için yeterli deliller • Davanın koşullarında, ihtilaf konusu güç kullanımının zorunlu olması ve aşırı olmaması

Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır. Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

STRAZBURG

3 Aralık 2024

KESİNLEŞME TARİHİ

28 Nisan 2025

İşbu karar, Sözleşme'nin 44. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen koşullar çerçevesinde kesinleşmiştir.

Bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir

Kasım Özdemir ve Mehmet Özdemir/Türkiye davasında,

Başkan

Arnfinn Bårdsen,

Hâkimler

Pauliine Koskelo,

Jovan Ilievski,

Saadet Yüksel,

Anja Seibert-Fohr,

Gediminas Sagatys,

Stéphane Pisani

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

Kasım Özdemir ve Mehmet Özdemir ("başvuranlar") adlı iki Türk vatandaşı tarafından İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesine uygun olarak, 22 Nisan 2020 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine Mahkemeye yapılmış olan başvuruyu (no. 18980/20);

kendilerine uygulandığını iddia ettikleri kötü muameleye ilişkin şikâyetin, Türk Hükümetine ("Hükümet") bildirilmesine ilişkin kararı;

tarafların beyanlarını göz önüne alarak;

12 Kasım 2024 tarihinde yapılan kapalı müzakerelerin ardından,

Aynı tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermiştir:

GİRİŞ

1. Somut dava, köylerinde yaşanan bir olay sırasında jandarma görevlisi tarafından vurulan, baba ve oğul olan iki başvurana ilişkindir. Başvuranlar temel olarak, Sözleşme'nin 2 ve 3. maddeleri kapsamındaki haklarının ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir.

OLAY VE OLGULAR

2. Başvuranlar, sırasıyla 1984 ve 1956 doğumlu olup; Kilis'de ikamet etmektedirler. İkinci başvuran, birinci başvuranın babasıdır. Başvuranlar, Gaziantep Barosuna bağlı Avukat H. Sulu tarafından temsil edilmişlerdir.

3. Hükümet, önceki görevlisi olan Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi eski Başkanı Hacı Ali Açıkgül tarafından temsil edilmiştir.

4. Dava konusu olay ve olgular aşağıdaki gibi özetlenebilir.

5. 10 Kasım 2014 tarihinde sabah 7.15 sıralarında, Gaziantep ili İslahiye Jandarma Komutanlığından yol güvenliğini sağlamak için devriye yapan üç jandarma görevlisi yaklaşmakta olan aracın sürücüsüne dur ihtarında bulunmuştur. Sürücü ihtara uymamış, bunun üzerine görevliler aracı takip etmiştir. Kısa bir süreliğine devam eden yakın takip sonrasında, jandarma görevlilerinin aracı ile takip edilen şüpheli araç başvuranlarının ikamet ettiği Deliosman köyüne girmiştir.

I.BAŞVURANLARIN YARALANMASI İLE SONUÇLANAN OLAYLAR VE SORUŞTURMA MAKAMLARI TARAFINDAN ATILAN İLK ADIMLAR

6. Başvuranların anlatımına göre, köye geldikten sonra görevlilerden biri olan C.Ç. tüfeği ile havaya ateş etmeye başlamıştır. Başvuranlar, ilk başvuranın jandarma görevlisini çocukları korkutabileceği gerekçesiyle ateş etmemesi için uyardığını ve bu sırada C.Ç.'nin ilk başvuranı bacağından vurduğunu belirtmişlerdir. Başvuranlar, [jandarma] görevlisinin, oğlunun vurulduğunu öğrendikten sonra olay yerine gelen ve ilk başvuranın babası olan ikinci başvurana da ateş ettiğini ifade etmişlerdir.

7. Gaziantep Jandarma Komutanlığından üç jandarma görevlisinin olayların hemen ardından hazırladıkları tutanaklara göre; o sabah, nöbetteki jandarma görevlileri Deliosman köyüne doğru giden ve sürücüsünün dur ihtarlarına uymadığı şüpheli bir aracı takip etmiştir. Araçtaki kişiler, köydeki dar bir sokağa aracı bırakıp kaçmışlardır. Jandarma görevlileri aracın yanına gelip bagajdaki sigara dolu torbaları gördüğünde, kimliği belirsiz iki kişi araca doğru yürümüş ve aracın anahtarlarını almıştır. C.Ç. isimli komutan anahtarları bırakmalarını istemiş ancak küfürlü bir dille karşılık vermişlerdir. Sonrasında, çok sayıda köylü olay yerine gelmiş ve jandarma görevlilerine ve araçlarına taş atmaya başlamışlardır. C.Ç. uyarı amacıyla ateş ederek karşılık vermiştir. C.Ç.'nin araçtan 30-40 metre uzaklaşmasına rağmen, kalabalık onu ve diğer iki görevliyi saldırılarını sürdürerek takip etmeye devam etmiş ve C.Ç. bunun üzerine havaya yedi kez uyarı ateşi açmıştır. Bu noktada, ilk başvuran ve bir diğer köylü görevliden tüfeğini almaya çalışmış ancak başarılı olamamışlardır. Tutanaklarda; ilk başvuranın ve kimliği belirsiz diğer

kişilerin eylemlerinin, görevi yaptırmamak için direnme [suçunu] oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

8. Aynı sabah olaylardan sonra, Kilis Cumhuriyet Savcısı hem başvuranların vurulmasına hem de jandarma görevlilerine yönelik saldırıya ilişkin soruşturma başlatmıştır. Cumhuriyet savcısı bir olay yeri inceleme raporu hazırlanması, tanık ifadelerinin alınması, şüphelilerin belirlenmesi ve ilgili jandarma görevlilerinin mağdur sıfatıyla ifadelerinin alınması için Gaziantep Jandarma Komutanlığına talimat vermiştir. Sabah 7.55 sıralarında Cumhuriyet savcısı ayrıca başvuranların vurulmasına ilişkin tüm delillerin toplanması, toplanan delillerin muhafaza edilmesi için tüm adli araçların kullanılması, bulguların Kilis Jandarma Komutanlığına teslim edilmesi ve Cumhuriyet savcılığına en kısa sürede olay yeri inceleme raporunun sunulması için İslahiye Jandarma Komutanlığı olay yeri inceleme ekibine de talimat vermiştir.

9. Aynı gün iki adet olay yeri inceleme raporu düzenlenmiştir. Gaziantep Jandarma Komutanlığından dokuz görevlinin düzenlediği ilk raporda, sabah 7.15 sıralarında Deliosman köyünde iki kişinin vurulduğunun bildirilmesinin ardından, başka bir ekibin 7.30 sıralarında köye gittiği, çok sayıda köylünün toplandığı ve jandarma aracının ağır hasar aldığı belirtilmiştir. Tutanakta, daha önceki tutanaklarda belirtildiği gibi olaylar tekrar anlatılmış ve birden fazla kişinin, uyarı ateşlerine uymayıp görevlilere saldırmaya devam etmeleri üzerine, C.Ç.nin bu kişilerin ayaklarına doğru üç kez ateş ettiği belirtilmiştir. Başvuranlar C.Ç.ye yaklaşmaya devam edince, C.Ç. bu sefer başvuranların ayaklarını hedef almış ve sonucunda her iki başvuran da bacaklarından ve ayaklarından yaralanmıştır. C.Ç.nin de aralarında bulunduğu üç görevli sivil bir araç ile köyden ayrılmış, başvuranlar ise başka bir araçla hastaneye kaldırılmıştır.

10. Olay yerinde yapılan inceleme bulgularına göre, jandarma aracından yaklaşık 30 metre uzaklıkta kan izlerinin olduğu tutanakta belirtilmiştir. [Olay yeri] tespiti sırasında köy korucusu, kendisine köylülerden biri tarafından verildiğini söylediği bir jandarma tüfeğini teslim etmiştir. Jandarma aracının tüm camları ve koltukları kırılmış, lastikleri patlatılmış ve telsiz yerinden sökülmüştür. Motor kaputunda altı delik ve aracın muhtelif yerlerinde taşlar yüzünden oluşan çeşitli göçükler bulunmaktadır. Son olarak, [olay yeri] tespiti sırasında gelen bir ihbar

doğrultusunda görevliler, ilk başvuranın evinin yakınlarında 375 karton kaçak sigara bulmuştur.

11. İslahiye Jandarma Komutanlığı olay yeri inceleme ekibi tarafından hazırlanan ikinci olay yeri inceleme tutanağında, ekibin köye sabah 8.30 sıralarında geldiği belirtilmiştir. Tutanakta, kan lekelerinden alınan swaplar ve olay yeri çevresinde bulunan mermiler başta olmak üzere muhafaza altına alınan delillerin teknik detayları listelenmiştir. C.Ç.nin tüfeğinden çıkan yedi merminin kayıp olduğu belirtilmiştir. Jandarma aracının patlak lastikler, kırık camlar, muhtelif kısımlarındaki delik ve göçükler ile ağır şekilde hasar aldığı ve aracın içinde ve çevresinde çok sayıda farklı boyutlarda taş bulunduğu da not edilmiştir. Olay yeri inceleme ekibi ayrıca olayları yeniden canlandırmak adına iki kroki çizmiştir.

12. Bu sırada, başvuranlardan ve üç jandarma görevlisinden alınan swaplar, görevlilerin tüfeklerinden alınan atış artıkları ve olayların gerçekleştiği sırada başvuranların giydiği kıyafetler, bilirkişi incelemesi için Ankara Jandarma Genel Komutanlığına gönderilmiştir.

13. Aynı gün, olaylara karışan üç jandarma görevlisi hakkında tıbbi raporlar hazırlanmıştır. Her üç raporda da, görevlilerin el ve dizlerinde lezyonlar ve yaralar ile baş ve vücutlarının çeşitli bölgelerinde birçok hematom ve morluk olduğu tespit edilmiştir. Raporlarda, görevlilerin yaraların basit tıbbi müdahale ile giderilebileceği ve hayati tehlikelerinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Görevlilere on günlük hastalık izni verilmiştir.

14. Kilis Devlet Hastanesi ve Hatay Mustafa Kemal Üniversite Hastanesi 10 Kasım 2014 ve 18 Ağustos 2015 tarihleri arasında çeşitli günlerde başvuranlara ilişkin tıbbi raporlar düzenlemiştir. İlk başvuran hakkında düzenlenen raporlarda, başvuranın tibia ve fibula kemiklerinde kırık olduğu, yaralarının basit tıbbi müdahale ile giderilemeyeceği ve sol alt extremitede fonksiyon kaybına sebep olabileceği ve yaralarının hayati tehlike arz etmediği belirtilmiştir. İkinci başvuran hakkında düzenlenen raporlarda ise başvuranın tibia ve fibula kemiklerinde kırıklar olduğu, sonrasında şaft kırığı psödartrozu nedeniyle bir ameliyat geçirdiği, yaralarının basit tıbbi müdahale ile giderilemeyeceği, yaralarının günlük yaşamını ciddi şekilde etkileyebilecek mahiyette olduğu ancak hayati tehlike arz etmediği tespit edilmiştir.

15. Kilis Jandarma Komutanlığı 25 Aralık 2014 tarihinde, şüpheli aracın sürücüsü ile diğer kişiler arasında gerçekleşen telefon görüşmelerinin dökümlerini içeren üç adet tutanak hazırlamıştır. Tutanaklarda tapelerin, 28 Ekim ve 28 Kasım 2014 tarihleri arasında sürücünün telefonun dinlenmesine izin veren Bursa Ağır Ceza Mahkemesinin önceden verilmiş kararına istinaden kaydedildiği not edilmiştir. İlgili telefon görüşmelerinin dökümlerine göre, tapelerin birinde sürücü, H.D. isimli köylülerden birini aramış ve görevlilerin sadece üç kişi olduklarını belirterek jandarma görevlilerinin kaçak mallara el koymasını engellemek için diğer köylüleri ayaklandırmasını istemiştir. Sürücü, H.D. ile yaptığı bir diğer görüşmede iki köylüye ateş eden görevlinin köylüler tarafından neredeyse linç edildiğini ve görevli ile mücadele edenlerin sadece H.D. ve yaralı köylülerden biri olduğunu söylemiştir. H.D. ise eğer mümkün olsaydı görevliden tüfeği alacaklarını söylemiştir.

Diğer tapelerde sürücü, takibin ardından köye gittiğini ve köylülerin görevlilere eşyaları alamazsınız diyerek, görevlileri durdurmak için toplandıklarını söylemiş ve olayları anlatmıştır. Görevli C.Ç. ateş etmekle tehdit ettiğinde, köylüler böyle bir şeye cesaret edemeyeceğini söylemiştir. Köylüler ve görevliler arasında bir arbede yaşandığını ve bu sırada C.Ç.nin iki köylüye ateş ettiğini belirtmiştir. Sürücü, [jandarma] görevlisini linç etmeleri ve gitmesine izin vermemeleri gerektiğini söylemiştir.

II.BAŞVURANLARIN VURULMASINA İLİŞKİN SORUŞTURMA

16. Üç köylü 13 Kasım 2014 tarihinde, başvuranların vurulması hakkında tanık sıfatıyla Kocabeyli Jandarma Komutanlığında ifade vermişlerdir. Köylülerin hepsi, silah sesleri üzerine olay yerine geldiklerini, ilk başvurayı yerde yatar hâlde bulduklarını ve ilk başvurana doğru koşan ikinci başvuranın da C.Ç. tarafından vurulduğunu söylemişlerdir. Köylüler, başvuranlara yardım etmek istediklerinde C.Ç.nin kendilerini tehdit ettiğini ve ancak köylülerin C.Ç.ye yalvarmalarının ardından başvuranları hastaneye götürmelerine izin verdiğini iddia etmişlerdir.

17. Aynı gün olaylara karışmış olan E.A. isimli jandarma görevlisi Jandarma Komutanlığında [verdiği ifadesinde], kendisinin ve diğer iki görevlinin şüpheli aracı köye kadar takip edip araçta kaçak sigaraların olduğunu tespit ettikten sonra, yaklaşık on beş köylünün kendilerini itekleyerek ve [köyden] gitmelerini

söyleyerek etraflarını sardığını belirtmiştir. [Jandarma] görevlisi C.Ç. ile tartışmaya başlayan ve görevlilere taş atan kalabalığın sayısının daha sonra elli altmış kişiye çıktığını ve bunun üzerine C.Ç.nin de tüfeğiyle havaya uyarı [amacıyla] beş el ateş ettiğini ifade etmiştir. E.A., kalabalıktan birisinin tüfeğini almaya çalıştığını ve yerde sürüklenip yumruklandığını belirtmiştir. Kalabalığın içinden bir başka kişinin elini beline attığını ve vurmakla tehdit ettiğini, C.Ç.nin bu kişiye dur ihtarında bulunduğunu, yaklaşmaya devam ettiği için de C.Ç.nin bu kişinin ayağını hedef alarak ateş ettiğini ifade etmiştir. Sonrasında, başka birisinin “Babamı vurdular” diyerek bağırarak bu yöne doğru koştuğunu ve yaralı kişinin silahını almaya çalıştığını, C.Ç.nin bu kişiyi uyardığını ve sonrasında ayağını hedef alarak vurduğunu söylemiştir. Kalabalığın, ağır derecede hasar aldığı için araçları ile [oradan] ayrılamayan görevlilere saldırmaya devam ettiğini belirtmiştir. Sonrasında, başka bir araçla kaçtıklarını ve Jandarma Komutanlığına döndüklerini ifade etmiştir.

18. Aynı gün, C.Ç. başvuruların vurulması ile ilgili olarak şüpheli sıfatıyla Jandarma Komutanlığında ifade vermiştir. E.A. tarafından da ifade edildiği üzere olayların genel bir anlatımını yapmıştır. C.Ç. ek olarak, köyde araçlarından indikleri sırada köylülerin taş atarak hemen etraflarını sardığını ve diğer iki aracın caddenin çıkışlarını kapatmış olması sebebiyle kaçamadıklarını belirtmiştir. Köylülerin kendilerine saldırmaya devam ettiklerini ve aralarından bazılarının da görevlileri öldürmeleri için diğerlerini kışkırttığını ifade etmiştir. Diğer iki görevlinin yerde sürüklendiğini gördüğünde, havaya altı ya da yedi el uyarı [amacıyla] ateş ettiğini ancak bir işe yaramadığını belirtmiştir. Köylülerden bazılarının E.A.nın tüfeğini almaya çalıştığını gördüğünü bunun üzerine üç el daha uyarı [amacıyla] ateş ettiğini söylemiştir. Köylülerden biri, silahına davranıp ateş etmekle tehdit ettiğinde, kendisini birkaç kez durması için uyardığını ifade etmiştir. Bu kişinin kendisini vuracağını düşünerek, 3 metre mesafeden ayağını hedef alarak ateş etmiştir. Sonrasında, diğer kişinin “Babamı vurdun” diye bağırarak yanlarına gelip yaralı kişinin silahını almaya çalışması üzerine, bu kişiyi de vurduğunu söylemiştir. Daha sonra kendisini yere ittiklerini ve taş attıklarını, ancak kalabalık dağılmaya başladığında diğer görevlilerle birlikte kaçmayı başardıklarını ifade etmiştir.

19. C.Ç., bu kişileri vurmak zorunda kaldığını, yoksa bu kişilerin kendisini ve diğer görevlileri linç edeceklerini, kişilerin başını ya da göğsünü hedef almadan jandarma görevlilerine verilen talimatlar doğrultusunda bu şekilde hareket ettiğini ve vurma eyleminin meşru müdafaa olduğunu söylemiştir.

20. İlk başvuran 14 Kasım 2014 tarihinde Jandarma Komutanlığında verdiği ifadesinde, olayların olduğu sabah jandarma görevlisinin havaya ateş etmeye teşebbüs ettiğini gördüğünü ve çocukları korkutacağı için bunu yapmaması konusunda kendisini uyardığını ifade etmiştir. Ancak görevlinin ayağını hedef alarak kendisini vurduğunu söylemiştir. İkinci başvuran ise silah seslerini duyduktan sonra olay yerine geldiğini ve “Sen ne yaptın?” diye görevliye bağırıldığını belirtmiştir. Bu noktada görevlinin kendisini de vurduğunu söylemiştir. Her iki başvuran da, [jandarma] görevlisinin kendilerini neden vurduğunu bilmediklerini, görevliye direnmediklerini, kaçakçılık yapmadıklarını ve kamu malına zarar vermediklerini ifade ederek C.Ç.den şikâyetçi olduklarını belirtmişlerdir.

21. Ankara Jandarma Genel Komutanlığı 16 Ocak 2015 tarihinde, atış artığı ve atış mesafesi analiz sonuçlarının yer aldığı bir rapor hazırlamıştır. Raporda, C.Ç. ve başvuranlardan alınan swapların hepsinde atış artığı bulunurken diğer görevlilerden alınan swaplarda atış artığına rastlanmadığı sonucuna varılmıştır. Raporda 10 Kasım 2014 tarihinde sunulan delillere ilişkin detaylı teknik bilgilere yer verildikten sonra, atış mesafesinin belirlenemediği not edilmiştir.

22. Kilis Cumhuriyet Savcılığı 13 Şubat 2015 tarihinde C.Ç. hakkında kasten yaralama suçuna ilişkin olarak kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Cumhuriyet savcısı, olaylar ile ilgili belirli kişiler hakkında yürütülen soruşturma sırasında elde edilen telefon görüşmelerinin tapeleri (bk. yukarıdaki 15. paragraf) temelinde olayların gerçekleşme şeklini, olay yeri inceleme raporlarında belirtildiği gibi tarif etmiştir. Bu da jandarma görevlilerinin, kendilerine taş atan ve silahlarını almaya çalışan bir grup kişi tarafından pusuya düşürüldükleri anlamına gelir. Sonucunda üç görevli de yaralanmıştır. C.Ç. ilk olarak ilgili köylülere ikazda bulunmuş sonrasında uyarı amacıyla havaya ateş etmiştir. C.Ç., başvuranların kendisine ve diğer görevlilere saldırmaya devam etmeleri üzerine başvuranları ayağından vurmuştur. Cumhuriyet savcısı, 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet

Kanunu'nun 16. maddesine atıfla, hem silah kullanma şartlarının hem de meşru müdafaa şartlarının oluştuğu sonucuna varmıştır (bk. aşağıdaki 39. paragraf).

23. Başvuranlar, C.Ç.nin köye gelip gelişigüzel bir şekilde ateş etmeye başladığını ve jandarma görevlileri dışındaki tüm tanıkların da beyan ettiği üzere köylülerin kendisini ateş etmemesi konusunda uyardığını iddia ederek, ilgili karara itiraz etmişlerdir. [Başvuranlar] ek olarak, Cumhuriyet savcısının diğer tüm tanık ifadelerini göz ardı ederek sadece [jandarma] görevlilerinin ifadelerine dayandığını [belirtmişlerdir]. [Başvuranlar] ayrıca, Cumhuriyet savcısının, başvuruların jandarma görevlilerini vurmaya mı çalıştıkları yoksa silahlarını mı almaya çalıştıkları konusunda jandarma görevlilerinin verdiği ifadelerdeki çelişkiye değinmediğini [ileri sürmüşlerdir]. [Başvuranlar], telefon görüşmelerinden de anlaşılacağı üzere görevlilere karşı direnmediklerini [belirtmişlerdir]. [Başvuranlar], vurulmaları sonucunda ciddi şekilde yaralanmış oldukları gerçeği ile birlikte ele alındığında direniş göstermemiş olmalarının C.Ç. hakkında ceza yargılamalarının başlatılmasını gerektirdiğini ileri sürmüşlerdir.

24. Kilis Sulh Ceza Hâkimliği 23 Mart 2015 tarihinde, C.Ç.nin eylemlerinin meşru müdafaa kapsamında kaldığına kanaat getirerek başvuruların itirazının reddine karar vermiştir. Karar başvurulara tebliğ edilmemiş ve kendileri bu karardan 10 Kasım 2015 tarihinde haberdar olmuşlardır.

III. BAŞVURANLAR HAKKINDAKİ CEZA YARGILAMALARI

25. Başvuranların akrabası olan Ö.Ö. isimli bir köylü 11 Kasım 2014 tarihinde, şüpheli sıfatıyla Jandarma Komutanlığında ifade vermiştir. [Ö.Ö.] ifadesinde, jandarma aracının sabah erken saatlerde başka bir aracı kovaladığını gördüğünü ve olay yerine gittiğinde, tanımadığı iki kişinin jandarma görevlilerini tehdit edip iteklediklerini söylemiştir. Bu şahıslardan birinin görevli C.Ç.yi itmeye devam etmesi üzerine, C.Ç.nin havaya ateş etmek üzere tüfeğini doldurduğunu ve bu sırada ilk başvuranın çocukları korkutacağı için görevliyi ateş etmemesi konusunda uyardığını [belirtmiştir]. Sonrasında, ilk başvuranın ve başka bir kişinin C.Ç.yi durdurmak üzere tüfeği tuttuklarını ve üçünün de birbirlerini itekleyerek sokağın aşağısına doğru gittiklerini [ifade etmiştir]. Ö.Ö. daha sonra ilk atış sesini duyduğunu ve bunun üzerine ikinci başvuranın o yöne doğru koştuğunu ve onun da vurulduğunu [belirtmiştir].

26. İlk başvuranın kardeşi 12 Kasım 2014 tarihinde, C.Ç.nin ateş ettikten sonra yardım etmeye çalışan herkesi vurmakla tehdit ettiğini ve tüfeğiyle tehdit ettiği başka bir köylünün arabasına binerek kaçtığını ifade etmiştir.

27. Olaylara karışan jandarma görevlilerinden biri olan A.C. 13 Kasım 2014 tarihinde, mağdur sıfatıyla diğer görevlilerin söylediklerini doğrular nitelikte ifade vermiştir. Köylülerin kendilerine taş attıklarını ve o sırada kendisini yere itekledikleri için ateş etme anına şahit olmadığını söylemiştir.

28. Kilis Cumhuriyet savcısı 13 Şubat 2015 tarihinde; polis tutanaklarına, telefon görüşme kayıtlarına, şüphelilerin jandarmada verdikleri ifadelere ve [jandarma] görevlileri hakkında düzenlenen tıbbi muayene raporlarına dayanarak başvuranlar ile beraber bazı köylüler hakkında güç kullanarak görevi yaptırmamak için direnme suçundan bir iddianame düzenlemiştir

29. Kilis Asliye Ceza Mahkemesi önündeki duruşmalarda başvuranlar ve jandarma görevlileri önceki ifadelerini kabul ederken Ö.Ö. ifadesini değiştirmiştir. Ö.Ö., önceki ifadesinde ilk başvurunu jandarma görevlisinin silahını tutarken gördüğünü söylemiş olmasına rağmen, aslında tam olarak hatırlamadığını ve jandarma görevlilerine saldıran kişileri tanımadığını belirtmiştir.

30. Asliye Ceza Mahkemesi 6 Kasım 2018 tarihinde söz konusu olayların, olaylara karışan jandarma görevlilerinin ifadeleri ile de uyumlu olan Ö.Ö.nün ilk ifadesinde anlattığı şekilde gerçekleştiğine kanaat getirmiştir (bk. yukarıdaki 25. paragraf). Yerel mahkeme böylece, diğer birçok köylü jandarma görevlilerine saldırıp onları iterken ilk başvuranın ise görevlilerin tüfeklerini tuttuğu ve ayrıca tehdit etmeden önce elini beline attığı ve sonrasında da vurulduğu sonucuna varmıştır. İkinci başvuran onlara doğru yaklaşp, ilk başvuranın silahını almaya çalıştığında görevli onu da vurmuştur. Mahkeme başvuranların suçunu sabit bulmuş ve sekiz ay on gün hapis cezası vermiştir. Yargılama sürecinde iyi tutum göstermiş olmalarını ve söz konusu suçtan doğan ciddi bir zararın olmamasını göz önünde bulunduran mahkeme, başvuranların kabulü üzerine Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesi kapsamında beş yıl süreyle kasten başka bir suç işlememeleri kaydıyla hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir.

31. Başvuranlar, kendilerinin jandarma görevlilerini yaralayan ya da araçlarına zarar veren kişilerden olduklarını gösteren hiçbir bulguya

rastlanılmadığını ileri sürerek söz konusu karara itiraz etmişlerdir. [Başvuranlar], yerel mahkemenin dayanak aldığı olay yeri inceleme tutanağının ve diğer tutanakların sadece jandarma görevlilerinin ifadelerine dayandığını ve tanık beyanlarının dikkate alınmadığını [ileri sürmüşlerdir]. Özellikle de tüm tanıkların ikinci başvuranın oğlunun yanına gitmeye çalışırken rastgele bir şekilde vurulduğunu söylediklerini [ifade etmişlerdir].

32. Kilis Ağır Ceza Mahkemesi 25 Mart 2019 tarihinde başvuranların itirazını reddetmiştir.

IV. ANAYASA MAHKEMESİ NEZDİNDEKİ SÜREÇ

A. Başvuranların Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamındaki haklarına ilişkin bireysel başvuru

33. Başvuranlar 10 Kasım 2015 tarihinde, diğerlerinin yanı sıra yaşam haklarının, adil yargılanma haklarının, özgürlük ve güvenlik haklarının ve işkence yasağının ihlal edildiğini ileri sürerek Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuşlardır. Başvuranlar, ilk başvuranın jandarma görevlisini ateş etmemesi konusunda basit bir şekilde uyarmasına ve ikinci başvuranın da ilk başvuran vurulduktan sonra olay yerine gelip, jandarma görevlisine karşı herhangi bir girişimde bulunmamasına rağmen jandarma görevlisi tarafından rastgele vurulduklarını ileri sürmüşlerdir. [Başvuranlar] olaylara ilişkin yürütülen soruşturmanın etkin olmadığını çünkü, Cumhuriyet savcısının hiçbir gerekçe sunmadan kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verdiğini ve bu kararı verirken olayların kendi anlattıkları gibi gerçekleştiğini doğrulayan tanık ifadelerine değinmeden sadece jandarma görevlilerinin ifadelerine dayandığını [iddia etmişlerdir]. Ek olarak [başvuranlar], telefon görüşmesi kayıtlarından kaçakçılık suçlarına karışmadıkları ve jandarma görevlilerine karşı gelmek için herhangi bir sebeplerinin bulunmadığı açıkça anlaşıldığı hâlde, soruşturma makamının bu noktaları açıklığa kavuşturmadığını [belirtmişlerdir].

34. Anayasa Mahkemesi 23 Ekim 2019 tarihinde başvuranların şikâyetlerini tekrar nitelendirmiş ve Anayasa'nın, özellikle kötü muamelenin yasaklanması başta olmak üzere, insanlık haysiyetiyle bağdaşmayan muameleye ilişkin 17. maddesi açısından incelemiştir. [Anayasa Mahkemesi] başvuranların şikâyetlerinin esas olarak kendilerine karşı kullanılan güç ile soruşturmanın etkin olmadığı iddiasına

ilişkin olduğunu tespit etmiştir. [Anayasa Mahkemesi] söz konusu güç kullanımının potansiyel olarak ölümcül olmadığı not etmiştir. Anayasa Mahkemesi şikâyetleri kabul edilebilir bulmuş ancak Sözleşme'nin 17. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

35. [Anayasa Mahkemesi] şikâyetin esas yönünden yaptığı incelemede, kalabalığın jandarma görevlilerine karşı yaptığı saldırıyı dikkate almıştır. Kalabalığın taş attığını ve jandarma aracına zarar verdiğini tespit etmiştir. Ek olarak, bazı kişilerin C.Ç. ve E.A.nın tüfeklerini almaya çalıştıklarını [belirtmiştir]. [Anayasa Mahkemesi], kalabalığın uyarı atışlarına aldırılmamasının ardından C.Ç.nin kendisine ve diğer görevlilere yönelik saldırıyı sona erdirmek için güç kullanımına başvurduğunu ve bu sebeple söz konusu güç kullanımının gerekli ve orantılı olduğunu [belirtmiştir]. Usul boyutuna ilişkin yaptığı incelemede ise, başvuranların soruşturmaya katılmaları, soruşturma makamlarının delilleri toplaması ya da soruşturmanın uygun bir şekilde ve özenle yürütülmesi hususlarında bir eksiklik olduğuna dair herhangi bir iddia ileri sürmediklerini belirtmiştir. [Anayasa Mahkemesi], soruşturmanın bağımsız bir şekilde yürütüldüğü [görüşündedir]. Başvuranların delillerin yeterince incelenmediği ve Cumhuriyet savcısının gerekçesiz karar verdiği şikâyeti ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi, soruşturma ve yargılama makamlarının yerine geçecek şekilde değerlendirme yapamayacağını not etmiştir.

B. Başvuranlar aleyhindeki ceza yargılamalarının adilliğine ilişkin bireysel başvuru

36. Başvuranlar 22 Nisan 2019 tarihinde Anayasa Mahkemesi önünde, esas olarak haklarında yürütülen ceza yargılamalarının adil olmadığı iddiasına ilişkin şikâyetlerini dile getirdikleri bir başka bireysel başvuru yapmışlardır. Başvuranlar, Ceza Mahkemesinin kendi lehlerine olan tanık ifadelerini değerlendirmede ve kendilerini vuran jandarma görevlisi hakkında herhangi bir ceza yargılaması başlatılmazken, kendilerinin görevi yaptırmamak için kamu görevlilerine karşı direnmekten suçlu bulunduklarını ileri sürmüşlerdir.

37. Anayasa Mahkemesi 10 Aralık 2019 tarihinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının başvuranların onayı ile verildiğini belirterek başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle reddetmiştir.

İLGİLİ YASAL ÇERÇEVE

38. 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu’nun ilgili maddeleri aşağıdaki gibidir:

Madde 7

Jandarmanın genel olarak görevleri

“Jandarmanın sorumluluk alanlarında genel olarak görevleri şunlardır:

a) Mülki görevleri:

Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak.”

Madde 11

Silah kullanma yetkisi

“Jandarma, kendisine verilen görevlerin ifası sırasında hizmet özelliğine uygun ve görevin gereği olarak kanunlarda öngörülen silah kullanma yetkisine sahiptir.”

39. 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu’nun 16. maddesinin ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

“Polis, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direnişi kırmak amacıyla ve kırarak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir.

Zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hâle getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette bedenî kuvvet, maddî güç ve kanunî şartları gerçekleştiğinde silah kullanılabilir.

...

Zor kullanmadan önce, ilgililere direnmeye devam etmeleri hâlinde doğrudan doğruya zor kullanılacağı ihtar yapılır. Ancak, direnmenin mahiyeti ve derecesi göz önünde bulundurularak, ihtar yapılmadan da zor kullanılabilir.

...

Polis, kendisine veya başkasına yönelik bir saldırı karşısında, zor kullanmaya ilişkin koşullara bağlı kalmaksızın, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun meşru savunmaya ilişkin hükümleri çerçevesinde savunmada bulunur.

Polis;

(a) Meşru savunma hakkının kullanılması kapsamında,

(b) Bedenî kuvvet ve maddî güç kullanarak etkisiz hâle getiremediği direniş karşısında, bu direnişi kırmak amacıyla ve kırarak ölçüde,

(c) Kendisine veya başkalarına, ... binalara, ... açık veya kapalı alanlara molotof, patlayıcı, yanıcı, yakıcı, boğucu, yaralayıcı ve benzeri silahlarla saldıran veya saldırıya teşebbüs edenlere karşı, saldırıyı etkisiz kılmak amacıyla ve etkisiz kırarak ölçüde, silah kullanmaya yetkilidir.”

40. 5237 sayılı Ceza Kanunu'nun meşru savunmaya ilişkin 25. maddesi aşağıdaki gibidir:

“(1) Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.

41. Birleşmiş Milletler Kolluk Güçleri Görevlileri Tarafından Kuvvet ve Ateşli Silah Kullanılması Hakkında Temel İlkeler'in ilgili kısımlarına, *Giuliani ve Gaggio/İtalya* ([BD], no. 23458/02, § 154, AİHM 2011 (alıntılar)); ve *Aydan/Türkiye* (no. 16281/10, § 47, 12 Mart 2013) kararlarında yer verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I.SÖZLEŞME’NİN 2 VE 3. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

42. Başvuranlar, jandarma görevlisinin güç kullanımı sebebiyle ciddi şekilde yaralandıkları ve Devlet yetkililerinin, vurulmalarına ilişkin olay hakkında etkin bir soruşturma yürütmemiş olması nedeniyle Sözleşme’nin 2, 3, 8, 13 ve 14. maddeleri kapsamında yaşam haklarının ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuşlardır.

43. Mahkeme, başvuruların şikâyetlerinin Sözleşme’nin 2 ve 3. maddeleri kapsamında incelenmesi gerektiği görüşündedir. İlgili maddeler aşağıdaki gibidir:

Madde 2

“1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez.

2. Ölüm, aşağıdaki durumlardan birinde mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlaline neden olmuş sayılmaz:

- (a) Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunmasının sağlanması;
- (b) Bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirme veya usulüne uygun olarak tutulu bulunan bir kişinin kaçmasını önleme;
- (c) Bir ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması.”

Madde 3

“Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.”

A. Kabul Edilebilirlik

1. Sözleşme'nin 2 ve 3. Maddelerinin Uygulanabilirliği

44. Başvuranlar, Sözleşme'nin 2 ve 3. maddelerine dayanarak, kendilerini vuran jandarma görevlisinin keyfi güç kullanımı sebebiyle ilgili maddeler kapsamındaki haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

45. Mahkeme, mevcut davada olduğu gibi, söz konusu eylem sonucunda mağdurun ölmediği hâllerde Sözleşme'nin 2 ve/veya 3. maddeleri kapsamındaki şikâyetleri daha önceden ele almıştır. [Mahkeme] bu bağlamda *Makaratzis/Yunanistan* ([BD], no. 50385/99, §§ 49-51, AİHM 2004-XI) kararında ortaya konan ilkelere atıf yapar.

46. Mahkeme özellikle, Devlet görevlileri tarafından gerçekleştirilen ve ölümle sonuçlanmayan fiziki kötü muamelenin yalnızca istisnai durumlarda Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlalini ortaya çıkarabileceğini yineler. Sözleşme kapsamında başlatılan yargılamalarda, ilgili kişilerin şikâyet konusu güç kullanımı sebebiyle cezai sorumluluğunun söz konusu olmadığı doğrudur. Bununla birlikte, kullanılan gücün derecesi ve türü ile arkasındaki niyet ve amaç, diğerlerinin yanı sıra, belirli bir davada Devlet görevlilerinin ölüm dışında yaralanmaya neden olan eylemlerinin, 2. maddenin amacı ve hedefi göz önünde bulundurulduğunda, Sözleşme'nin bu maddesi ile sağlanan korumanın kapsamına girip girmediğine ilişkin değerlendirmede bağlantılı olabilir. Bir kişinin, polis ya da asker tarafından saldırıya ya da kötü muameleye maruz kaldığı hemen hemen tüm davalarda ilgili kişinin şikâyetleri daha ziyade Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında incelenecektir (aynı yerde, § 51).

47. Mevcut davada, jandarma görevlisi C.Ç.nin, ayaklarına yakın bir yeri hedef alarak her iki başvurana da ateş ettiği konusunda taraflar arasında bir ihtilaf yoktur. Başvuranların, C.Ç.nin kendilerine birden fazla kez ateş ettiğine, vücutlarının diğer kısımlarını hedef aldığına ya da yanlışlıkla bacaklarının alt kısmından vurulduklarına dair bir iddiaları yoktur. Başvuranlar ayrıca, ne yerel yargılamalar ne de Mahkeme önündeki yargılamalar sırasında kendilerine karşı kullanılan gücün ölümcül olma potansiyeli olduğunu ya da onları öldürme kastıyla işlendiğini ileri sürmüşlerdir. Başvuranların yaralanmalarına ilişkin hazırlanan tıbbi raporlar ve tarafların olaylar hakkındaki anlatımları göz önünde bulundurulduğunda

Mahkeme, başvuruların bacaklarından, ayaklarına yakın bir mesafede vurulmalarının tesadüfi olmadığı, aksine bu atışların kontrollü ve hesaplanmış bir şekilde, özellikle o bölgeyi hedef alarak yapıldığı görüşündedir (farklı yönleri bakımından karşılaştırınız, *Makaratzis*, yukarıda anılan, § 54; *Evrin Öktem/Türkiye*, no. 9207/03, §§ 41-43, 4 Kasım 2008; ve *Trévalec/Belçika*, no. 30812/07, § 60, 14 Haziran 2011).

48. Mahkeme ayrıca, başvuruların her ikisinin de bacaklarından ciddi şekilde yaralanmalarına ve özellikle ikinci başvuranın yaralarının günlük hayatını ciddi şekilde etkileyecek nitelikte olmasına rağmen, tıbbi raporlarda söz konusu yaralanmaların hayati tehlike arz etmediği sonucuna varıldığını not eder (bk. yukarıdaki 14. paragraf).

49. Güvenlik güçlerinin, başvuruları öldürme yönünde açık bir niyetlerinin olmaması ya da başvuruların yaralarının hayati tehlike arz etmemesi tek başına 2. maddenin uygulanabilirliğine ilişkin bir sonuca varma konusunda yeterli olmasa da (bk. *Makaratzis*, yukarıda anılan, §§ 54-55; ve *Trévalec*, yukarıda anılan, §§ 57-59), kullanılan gücün derecesi ve türü başta olmak üzere koşullar bir bütün olarak ele alındığında Mahkeme, şikâyet konusu güç kullanımının ölümcül olarak kabul edilemeyeceği sonucuna varmıştır (bk. *Parlak/Türkiye*, no. 22459/04, § 45, 19 Temmuz 2011).

50. Mahkeme dolayısıyla, başvuruların şikâyetlerinin 2. madde kapsamına girmediği ve uygulanabilir olduğu bariz olan Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği kanaatindedir.

2. Kabul edilebilirliğe ilişkin diğer hususlar

51. Hükümet, başvuruların şikâyetlerinin usulüne uygun bir şekilde ulusal makamlar tarafından incelendiğini ve ikincillik ilkesi doğrultusunda ulusal makamların vardığı sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir sebep olmadığını ileri sürerek, Mahkemeyi başvuruların kötü muamele iddialarına ilişkin şikâyetlerini açıkça dayanaktan yoksun olmaları sebebiyle kabul edilemez bulmaya davet etmiştir.

52. Başvurular, başvurularının kabul edilebilirliğine ilişkin Hükümet tarafından ileri sürülen bu iddiaya cevap vermemişlerdir.

53. Mahkeme, Hükümet tarafından yapılan benzer bir itirazın *Demirtaş ve Yüksekdağ Şenoğlu/Türkiye* (no. 10207/21 ve 10209/21, §§ 77-78, 6 Haziran 2023) kararında incelendiğini gözlemlemektedir. Söz konusu davada Mahkeme, Sözleşme ve içtihatlarından doğan ilkelerin uygulanması aşamasında ulusal düzeyde yapılan esasa ilişkin tespitleri inceleme yetkisine ve görevine sahip olduğuna ve ikincilik ilkesinin Sözleşme'nin ruhuna zarar verecek şekilde kullanılamayacağına karar vererek, Hükümet tarafından yapılan itirazı reddetmiştir. Mahkeme mevcut dava kapsamında, söz konusu bulgulardan ayrılmayı gerektiren bir sebep görememiş ve Hükümetin itirazını reddetmiştir (bk. *Namık Yüksel/Türkiye*, no. 28791/10, § 35, 27 Ağustos 2024).

54. Mahkeme ayrıca, bu şikâyetlerin Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka herhangi bir gerekçeyle de kabul edilemez olmadığını kaydetmektedir. Bu sebeple, söz konusu şikâyetlerin kabul edilebilir olduğu beyan edilmelidir.

B. Esas

55. Mahkeme, başvuranların şikâyetlerinin Sözleşme'nin 3. maddesinin hem usul hem de esas yönüne ilişkin olduğunu gözlemlemektedir. Mahkeme, görevinin ikincil niteliğine duyarlılık göstererek ve belli bir davanın koşulları tarafından kaçınılmaz hâle getirilmediği durumlarda, ilk derece mahkemesi gibi olay ve olguların tespit edilmesine dair rolünü üstlenirken dikkatli olması gerektiğini kabul ederek, öncelikle başvuranların kötü muameleye ilişkin şikâyetlerinin yetkililer tarafından yeterince soruşturulup soruşturulmadığını incelemenin uygun olduğunu düşünmektedir (bk. *Shmorgunov ve Diğerleri/Ukrayna*, no. 15367/14 ve diğer 13 başvuru, § 326, 21 Ocak 2021 ile burada yapılan atıflar).

1. Sözleşme'nin 3. maddesinin usul yönü

(a) Tarafların beyanları

56. Başvuranlar, kendilerini vuran jandarma görevlisi C.Ç. hakkında Devlet görevlilerinin ceza yargılaması başlatmaması nedeniyle Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamındaki haklarının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuşlardır. Başvuranlar esas olarak, Cumhuriyet savcısının C.Ç. hakkında verdiği kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararında hiçbir tanık ifadesini göz önünde bulundurmadığını, sadece şüphelinin ve komutası altındaki iki jandarma görevlisinin ifadelerine itibar ettiğini

ve soruşturmanın müteakip bulguları ile aynı doğrultuda olmayan ifadelerindeki haksız iddiaları dikkate almadığını ileri sürmüşlerdir.

57. Hükümet, vurulma [olayına ilişkin] soruşturmanın hızlı, eksiksiz ve titiz bir şekilde yürütüldüğünü ve başvuranların da soruşturmanın her aşamasına katıldıklarını belirtmiştir. Cumhuriyet savcısı olaydan hemen haberdar edilmiş ve olaylara karışanlardan bağımsız olan görevliler tarafından Cumhuriyet savcısının talimatı üzerine olay yeri inceleme tutanakları düzenlenmiştir. Cumhuriyet savcısı ayrıca tüm ilgililerin ifadelerini almış ve tanık ifadeleri de dâhil olmak üzere çok sayıda delile dayanarak kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Hükümet, Mahkeme içtihadında ortaya konulan ilkelere dayanarak soruşturmanın etkin olduğunu belirtmiştir.

(b) Mahkemenin değerlendirmesi

(i) Genel ilkeler

58. Devlet görevlileri tarafından 3. maddenin ihlalini teşkil eden muameleye maruz kalındığına ilişkin tartışmalı iddialar hakkında etkili bir resmi soruşturma yürütme yükümlülüğü Mahkemenin içtihadında yerleşiktir (bk. *El-Masri/Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti* [BD], no. 39630/09, §§ 182-85, AİHM 2012; *Mocanu ve Diğerleri/Romanya* [BD], no. 10865/09 ve diğer 2 başvuru, §§ 316-26, AİHM 2014 (alıntılar); ve *Bouyid/Belçika* [BD], no. 23380/09, §§ 114-23, AİHM 2015).

59. Bir soruşturmanın “etkin” olabilmesi için, bu terim aynı zamanda 2 madde bağlamında da anlaşılacağı üzere, bu tür bir soruşturmanın yeterli olması gerekir. Yani, olay ve olguların tespit edilmesine ve kullanılan gücün koşullara göre meşru olup olmadığının belirlenmesine ve sorumluların tespit edilip - uygunsa - cezalandırılmasına yol açabilecek nitelikte olmalıdır (bk. *Shmorgunov ve Diğerleri*, yukarıda anılan, § 328 ile burada yapılan atıflar).

60. Genel anlamda, bir soruşturmanın etkili olabilmesi için, soruşturmayı yürütmekten sorumlu kurum ve kişilerin, hedef alınan kişilerden bağımsız olması gerekir. Bu, yalnızca hiyerarşik veya kurumsal bir bağlantının olmaması değil, aynı zamanda uygulamadaki bağımsızlık anlamına da gelir (bk. *Bouyid*, yukarıda anılan, § 118).

61. Hangi usul kullanılırsa kullanılsın, makamlar resen harekete geçmelidirler. Soruşturma, soruşturma makamlarının yalnızca doğrudan güç

kullanan Devlet görevlilerinin eylemlerini değil, aynı zamanda olayları çevreleyen tüm koşulları da dikkate almasına imkân tanıyacak kadar geniş [kapsamlı] olmalıdır (aynı yerde, § 119).

62. Kötü muameleye ilişkin ciddi iddialar hakkındaki bir soruşturma hızlı ve eksiksiz [bir şekilde yürütülmelidir]. Bu da yetkililerin her zaman neler olduğunu bulmak için ciddi bir girişimde bulunmaları ve soruşturmayı kapatmak ya da kararlarını temellendirmek için aceleci veya dayanaktan yoksun sonuçlara güvenmemeleri gerektiği anlamına gelir. Yetkililer, diğer delillerin yanı sıra, görgü tanıklarının ifadeleri ile adli deliller de dâhil olmak üzere söz konusu olayla ilgili delilleri toplamak için alabilecekleri bütün makul tedbirleri almalıdırlar (bk. *El-Masri*, yukarıda anılan, § 183 ile burada yapılan atıflar).

63. Her ne kadar bu gereklilik bir sonuç yükümlülüğü değil, araç yükümlülüğü olsa da; olayın koşullarını veya sorumlu kişiyi tespit etme kabiliyetini zayıflatan soruşturmadaki herhangi bir eksiklik, gerekli etkinlik standardının dışına çıkma riskini doğuracaktır (bk. *Bouyid*, yukarıda anılan, § 120).

64. Mağdur etkili bir biçimde soruşturmaya katılabilmelidir (aynı yerde, § 122).

65. Son olarak, bir soruşturmanın Sözleşme'nin 2 ve 3. maddeleri kapsamındaki usulü yükümlülükler açısından karşılaması gereken kriterler birbiriyle ilişkilidir ve her biri, ayrı ayrı ele alındığında, 6. madde kapsamındaki adil yargılanma gerekliliklerinde olduğu gibi, kendi başına bir amaç teşkil etmez. Bunlar, birlikte ele alındığında, soruşturmanın etkililik derecesinin değerlendirilmesini sağlayan kriterlerdir. Tüm hususlar, etkili bir soruşturmanın söz konusu amacı ile bağlantılı olarak değerlendirilmelidir (bk. *Mustafa Tunç ve Fecire Tunç/Türkiye* [BD], no. 24014/05, § 225, 14 Nisan 2015; ve *Nicolae Virgiliu Tănase/Romanya* [BD], no. 41720/13, § 171, 25 Haziran 2019).

(ii) Söz konusu ilkelerin somut davaya uygulanması

66. Mahkeme öncelikle, söz konusu olaylardan hemen sonra 10 Kasım 2014 tarihinde Kilis Cumhuriyet Savcısının hem başvuruların vurulmasına hem de jandarma görevlilerine yönelik saldırıya ilişkin resen soruşturma başlattığını not eder. [Cumhuriyet savcısı] bu bağlamda, Gaziantep Jandarma Komutanlığı ve İslahiye Jandarma Komutanlığı olay yeri inceleme ekibine ilgili tüm delillerin

toplanması ve korunması ile ayrıca olay yeri inceleme tutanaklarının hazırlanması talimatını vermiştir. Her iki ekip de olaydan sonra bir saat içerisinde olay yerine varmış ve Cumhuriyet savcısı tarafından talep edildiği üzere aynı gün tutanakları ve olayları yeniden canlandıran krokileri düzenlemiştir (bk. yukarıdaki 8-11. paragraflar).

67. Başvuranların ve jandarma görevlilerinin yaralarını detaylandıran tıbbi raporlar olay günü temin edilmiştir. Ayrıca, olay yerinden toplanan deliller ile birlikte başvuranlardan ve görevlilerden alınan sürüntüler (swaplar), atış artığı ve atış mesafesine ilişkin değerlendirmeler için ilgili merciye iletilmiştir (bk. yukarıdaki 12-14. paragraflar).

68. İlerleyen günlerde, eş zamanlı yürütülen iki soruşturma kapsamında olaylara karışan birçok kişi mağdur, şüpheli ya da tanık sıfatıyla ifade vermiştir. Özellikle, 13 Kasım tarihinde jandarma görevlilerinin 14 Kasım 2014 tarihinde de başvuranların ifadeleri alınmıştır; bu da sırasıyla olaylardan üç ve dört gün sonrasına tekabül etmektedir (benzer yönleri bakımından karşılaştırınız, *Aydan*, yukarıda anılan, § 112, ilgili olayda başvuranların yakının ölümcül bir şekilde vurulması ile polis görevlilerinin sorgusu arasındaki gecikme yedi gündür).

69. Başvuranlar ve köylülerden çoğunun C.Ç. isimli komutanın rastgele ateş etmeye başladığını ve başvuranların ise sadece [C.Ç.yi] ateş etmemesi konusunda uyardığını vurguladıkları ifadeleri, olaylara karışan üç jandarma görevlisinin de kendilerine taş ile saldırıldığını ve yere itildiklerini, ayrıca iki görevlinin de köylülerden bazılarının tüfeklerini almaya çalıştıklarını belirttikleri ifadelerinden esas bakımından farklılık göstermektedir. Mahkeme, olaydan bir gün sonra jandarma görevlilerine direnme [suçuna ilişkin yürütülen] soruşturmada şüpheli olarak dinlenen Ö.Ö.nün ifadelerinin, [jandarma] görevlilerinin yaşanan arbede ve saldırıya ilişkin ifadelerini doğruladığını not eder. Ö.Ö. ifadesinde özellikle, birden fazla kişinin jandarma görevlilerini iteklediklerini ve birinci başvuranın, Ö.Ö.ye göre, C.Ç.nin havaya ateş etmesini engellemek için tüfeğini almaya çalışırken birinci başvuran ile C.Ç.nin arasında itiş kakış yaşandığını doğrulamıştır (bk. yukarıdaki 25. paragraf).

70. Yukarıda yer verilen delile ek olarak, şüpheli aracın sürücüsü ile bazı köylüler arasında geçen konuşmaların dökümleri, jandarma görevlileri ile bazı

köylüler arasında bir münakaşanın olduğunu ve görevlilerin, özellikle de C.Ç.nin, linç edilme riskinin bulunduğunu göstermektedir (bk. yukarıdaki 15. paragraf).

71. Başvuranlar tarafından da ifade edildiği üzere, Kilis Cumhuriyet Savcısının hızlı bir şekilde - olaylardan üç ay sonra - C.Ç. hakkında kavuşturmaya yer olmadığına dair verdiği kararın olayların tespitinde dayanak olarak telefon görüşmelerine ait dökümlerden bahsedilmesi hariç, bu sonuca varırken dayanılan delillerin detaylı bir anlatımını içermediği açıktır. Cumhuriyet savcısı ayrıca başvuranlar ve diğer köylülerin ifadelerine de herhangi bir atıfta bulunmamıştır (bk. yukarıdaki 22. paragraf).

72. Ancak Mahkeme, jandarma görevlilerine karşı bazı köylülerin seferberliğini belgeleyen telefon görüşmelerinin dökümlerine ek olarak, olayların iki farklı yönüne ilişkin eş zamanlı iki soruşturma yürüten Cumhuriyet savcısının, kendi talimatıyla elde edilen, her iki dosyada da yer alan ayrıntılı delillere erişimi olduğu gerçeğini göz ardı edemez. İhtilaf konusu güç kullanımının gerekliliğini belirlemek için atılan tüm adımlar göz önüne alındığında Mahkeme, Cumhuriyet savcısının, her hâlükârda jandarma görevlilerinin yaralanmalarının ve araçlarına verilen hasarın nasıl meydana gelmiş olabileceğini açıklığa kavuşturmaktan uzak olan tanık ifadelerine dayanmama nedenlerini belirtmemesinin eleştirilemeyeceği kanaatindedir. Cumhuriyet savcısının, Ö.Ö.nün ifadesi de dâhil olmak üzere, söz konusu ifadeleri ve iki soruşturma sırasında elde edilen diğer tüm delilleri dikkate almadığı da iddia edilemez. Mahkeme, kovuşturmaya yer olmadığına dair verilen kararda belirtilmemiş olmasına rağmen, bu delillerin C.Ç.nin meşru müdafaa saikiyle hareket edip etmediği konusunda bir sonuca varmak için yeterli olduğu kanaatindedir (benzer yönleri bakımından karşılaştırınız, *Giuliani ve Gaggio*, yukarıda anılan, § 320).

73. Bu bağlamda, başvuranlar Cumhuriyet savcısının, birinci başvuranın görevlinin silahını almaya çalıştığı ve ikinci başvuranın da “Babamı vurdun” - oysa kendisi aslında birinci başvuranın babasıydı - diye bağırarak görevliye doğru koştuğu şeklindeki jandarma görevlilerinin iddialarındaki tutarsızlıkları ele almadığını iddia etse de, Mahkeme bu iddiaların soruşturmanın sonucunda belirleyici bir etkisi olduğu şeklinde değerlendirilemeyeceği kanaatindedir. Cumhuriyet savcısı, ne C.Ç. hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair verdiği

kararında, ne de başvuranlar hakkındaki iddianamede, birinci başvuranın silahlı almaya çalıştığından bahsetmiştir. Bunun yerine, ağırlıklı olarak görevlilere yönelik toplu saldırıya ve C.Ç.'nin kendisini başvuranlara ateş etmeye zorladığını iddia ettiği başvuranların C.Ç.'nin üzerine doğru yürümelerine dayanmıştır.

74. Soruşturmanın bağımsızlığı ve tarafsızlığına ilişkin olarak Mahkeme, yukarıda belirtildiği üzere, C.Ç. hakkında verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın ve başvuranların görevi yaptırmamak için direnme [suçu] ile suçlandıkları iddianamenin aynı Cumhuriyet savcısı tarafından, aynı gün verildiğini gözlemlemektedir. Cumhuriyet savcısı tarafından atılan ve yukarıda yer verilen soruşturma adımları göz önünde bulundurulduğunda Mahkeme, bu durumun tek başına soruşturmanın bağımsızlığı konusunun sorgulanması için yeterli olmadığı kanaatindedir (benzer ve farklı yönleri bakımından karşılaştırınız, *Boicenco/Moldova*, no. 41088/05, §§ 124-26, 11 Temmuz 2006, bu davada Mahkeme, başvuran aleyhinde daha önceden cezai suçlamalarda bulunan savcının hiçbir soruşturma tedbiri almaması ve başvuranın tıbbi dosyasını incelememesi sebebiyle usulü yönden ihlal bulunduğunu tespit edilmiştir).

75. Mahkeme ayrıca, Cumhuriyet savcısının, C.Ç.'nin meşru müdafaa saikiyle hareket ettiği sonucuna varmasını sağlayan - Ö.Ö.'nin ilk ifadeleri hariç - olay yeri raporları ve telefon kayıtları gibi ana delillerin, farklı jandarma komutanlıkları tarafından ele alındığını da not eder. Söz konusu delillerin teknik ve nesnel niteliği göz önüne alındığında, bu durumun soruşturmanın tarafsızlığını olumsuz bir şekilde etkilediği söylenemez. Aksi yönde bir görüş benimsemek, birçok davada, soruşturma makamlarının bu tür konularda genellikle özel yetkinliğe sahip olan kolluk kuvvetlerinin uzmanlığından yararlanma ehliyetine kabul edilemez kısıtlamalar getirmek anlamına gelecektir (bk. *Giuliani ve Gaggio*, yukarıda anılan, § 322).

76. Mahkeme özellikle, iki olay yeri raporundan birinin C.Ç.'nin çalıştığı İslahiye Jandarma Komutanlığının olay yeri inceleme birimi tarafından hazırlandığını gözlemlemektedir. Diğer raporda ise Gaziantep Jandarma Komutanlığı tarafından olayların anlatımına yer verilmiştir. Olayların gerçekleşme şekli hakkında farklı ifadeler vermiş olsalar da başvuranlar hiçbir aşamada, özellikle jandarma aracında meydana gelen hasara işaret eden ve jandarma

görevlilerine ait tüfeklerden birinin köyde bulunduğunu kaydeden bu raporlardaki bilgilerin doğruluğunu sorgulamamışlardır (bk. yukarıdaki 10-11. paragraflar). Ayrıca, mevcut davanın olay ve olguları hiçbir şekilde, C.Ç.nin çalıştığı birimin olaylara önemli ölçüde müdahil olduğunu göstermemektedir (bk. *Giuliani ve Gaggio*, yukarıda anılan, § 324).

77. Son olarak Mahkeme, başvuranların soruşturmaya katıldıklarını, Cumhuriyet savcısının kararına karşı bir yargı organı önünde itiraz edebildiklerini ve bireysel başvurularının Anayasa Mahkemesi tarafından incelendiğini not eder.

78. Yukarıda belirtilenler ışığında ve bir Sözleşmecî Devletin temel hakları ihlal ettiğine hükmeden kararın önemini dikkate alarak (*El-Masri*, yukarıda anılan, § 151) Mahkeme, jandarma görevlisi tarafından başvuruların vurulmasına ilişkin soruşturmanın etkili olduğu kanaatindedir.

79. Bu nedenle Mahkeme, Sözleşme'nin 3. maddesinin usul yönünden ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

2. *Sözleşme'nin 3. maddesinin esas yönü*

(a) **Tarafların beyanları**

80. Başvuranlar, C.Ç. havaya ateş etmeye başladığında, birinci başvuranın ateş etmemesi konusunda kendisini uyardığını, ancak görevlinin ona ateş ettiğini iddia etmişlerdir. [Başvuranlara göre] tanık ifadeleriyle de doğrulandığı gibi, ikinci başvuran sadece yaralı oğluna ulaşmaya çalışmış ve C.Ç.ye ne yaptığını sormuş, bu noktada görevli, kendisini korumasını gerektirecek herhangi bir tehdit veya saldırı olmaksızın ona da ateş etmiştir. Başvuranlar ciddi bir şekilde yaralanmalarına neden olan haksız güç kullanımının, Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamındaki haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüşlerdir.

81. Hükümet, güvenlik güçlerinin güç kullanımıyla ilgili Mahkeme tarafından ortaya konulan ilkelere atıfta bulunmuştur. Hükümet mevcut davada, C.Ç. tarafından kullanılan ihtilaf konusu gücün orantılı ve gerekli olduğunu ve Sözleşme'nin 3. maddesinin esas yönü kapsamında herhangi bir ihlal olmadığını ileri sürmüştür. Jandarma aracındaki hasar, görevlilere ait tüfeklerinden birinin köyde bulunması, görevlilerin yaralanması ve telefon görüşmelerine ait kayıtlar gibi soruşturma sırasında elde edilen çeşitli deliller, jandarma görevlilerinin artan direniş ve hayatlarına yönelik yakın bir tehditle karşı karşıya kaldığını göstermiştir.

[Hükümete göre] olaylar ani ve öngörülemez bir şekilde gerçekleşmiş ve C.Ç., sözlü uyarı ve uyarı atışları yaptıktan sonra, hayati öneme sahip olmayan vücut kısımlarını hedef alarak, jandarma görevlilerinin güç kullanımını düzenleyen ayrıntılı düzenlemelere uygun hareket etmiştir.

(b) Mahkemenin değerlendirmesi

(i) Genel ilkeler

82. [Sözleşme'nin] 3. maddesinin esas yönüne ilişkin genel ilkeler *Bouyid* (yukarıda anılan, §§ 81-88 ve 100-101) ve *Shmorgunov ve Diğerleri* (yukarıda anılan, §§ 359-63) kararlarında ortaya konmuştur.

83. Mahkeme, Sözleşme'nin 3. maddesinin demokratik toplumun temel değerlerinden birini güvence altına aldığını tekrar eder. [3. madde], mağdurun davranışına bakılmaksızın, işkenceyi veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezayı mutlak olarak yasaklar. Özgürlüğünden mahrum bırakılan veya daha genel olarak kolluk kuvvetleriyle karşı karşıya gelen bir kişi açısından, kendi davranışları nedeniyle kesinlikle gerekli olmayan fiziksel güce başvurulmasının insan onurunu zedeler ve 3. maddede belirtilen hakkın ihlal edildiği anlamına gelir. Tutuklama sırasında fiziksel güç kullanımına ilişkin olarak ise, 3. madde yasal bir tutuklamayı gerçekleştirmek için güç kullanımını yasaklamaz. Ancak, bu tür bir güç yalnızca zorunlu olduğu durumlarda kullanılabilir ve aşırı olmamalıdır. Durumun böyle olduğunu kanıtlama yükü, Hükümete aittir (aynı yerde, § 359 ile burada yapılan diğer atıflar).

84. 3. maddeye aykırı olarak, kötü muamele teşkil eden iddiaların uygun kanıtlar ile desteklenmesi gerekir. Bu kanıtların değerlendirilmesi için Mahkeme, “makul şüphenin ötesinde” kanıt standardını benimsemiştir; ancak yeterince güçlü, açık ve uyumlu çıkarımların ya da aksi ispatlanmamış benzer maddi karinelerin bir arada var olmasının da yeterli kanıt teşkil edebileceğini eklemiştir (bk. *Bouyid*, yukarıda anılan, § 82).

85. Mahkeme, *El-Masri* kararında (yukarıda anılan, § 155), bir davanın şartlarından ötürü olay ve olguları tespit eden ilk derece mahkemesi rolünü üstlenmekten kaçınmadığı durumlarda ihtiyatlı olması gerekmesine rağmen, Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında iddialar ileri sürüldüğü durumlarda, iç hukuk yargılamaları ve soruşturmaları yapılmış olsa da, “özellikle kapsamlı bir inceleme” yapmak zorunda olduğunu belirtmiştir. Diğer bir deyişle, böyle bir bağlamda

Mahkeme, ulusal mahkemelerin bulgularını kapsamlı bir şekilde incelemeye hazırdır. Mahkeme söz konusu bulguları incelerken, iç hukukta gerçekleşen yargılamanın niteliğini ve karar verme sürecindeki muhtemel bir kusuru dikkate alır (bk. *Bouyid*, yukarıda anılan, § 85; ve *Shmorgunov ve Diğerleri*, yukarıda anılan, § 362).

86. Mahkeme, önüne gelen her bir delilin sadece kabul edilebilirliğini ve ilgili olup olmadığını değil, aynı zamanda ispat değerini de değerlendirmekte özgür olduğunu yineler. Mahkeme, delilleri değerlendirirken, formüllerle bağlı değildir ve olay ve olgulardan ve tarafların beyanlarından kaynaklanabilecek çıkarımlar da dâhil olmak üzere, tüm delillerin özgür bir şekilde değerlendirmesiyle desteklenen sonuçları benimser (aynı yerde, yukarıda anılan, § 361).

87. Mahkemenin, iç hukukta yürütülen soruşturma sonucunda elde edilen delillere ve iç hukuktaki yargılamalarda tespit edilen olay ve olgulara dayanması, büyük ölçüde söz konusu soruşturma sürecinin niteliğine, titizliğine ve tutarlılığına bağlı olacaktır (aynı yerde).

(ii) *Söz konusu ilkelerin somut davaya uygulanması*

88. Mahkeme, jandarma görevlisi C.Ç.nin başvuruları vurduğu ve basit tıbbi müdahale ile giderilemeyecek, ciddi şekilde yaralanmalarına sebep olduğu hususunda taraflar arasında bir ihtilaf bulunmadığı yineler. Ancak, başvuruların belirttiği şekilde söz konusu güç kullanımının keyfi mi yoksa Hükümetin belirttiği şekilde başvuruların davranışlardan dolayı kaçınılmaz ve gerekli mi olduğu konusunda bir anlaşmazlık vardır.

89. Mahkeme, Sözleşme'nin 3. maddesinin usul yönü kapsamında, soruşturma makamları tarafından başvuruların kötü muamele iddialarına ilişkin yürütülen soruşturmanın etkili olduğu sonucuna varmıştır (bk. yukarıdaki 78. paragraf). Mahkeme, başvuruların vurulmasına ilişkin yürütülen soruşturma ve başvurulara karşı yürütülen soruşturma sırasında elde edilen delillerin bir bütün olarak ele alındıklarında, C.Ç.nin, Hükümetin iddia ettiği gibi, kendi ve diğer iki görevlinin hayatını ve fiziksel bütünlüğünü ciddi ve yakın bir tehdide karşı korumak için meşru müdafaa saikiyle hareket edip etmediğine ilişkin bir değerlendirme yapmak için yeterli olduğu kanaatindedir (bk. *Giuliani ve Gaggio*, yukarıda anılan, § 308).

90. Başvuranlar tarafından içeriğine itiraz edilmeyen ve olaylardan hemen sonra hazırlanan olay yeri inceleme raporlarında, jandarma görevlilerinden birinin tüfeğinin köyde bulunduğu, jandarma aracının ciddi şekilde hasar gördüğü ve görevlilerin, bir köylünün arabasıyla köyden kaçmak zorunda kaldığı belirtilmiştir. Bu bulgular ve görevlilerin baş ve vücutlarında bazı yaralar olduğunu kaydeden tıbbi raporlar göz önüne alındığında, şüpheli bir aracı takip ettikten sonra görevlerinin olağan icrası sırasında beklenmedik bir şekilde köye giden jandarma görevlilerine karşı bir tür saldırı gerçekleştirildiği açıktır.

91. Mahkemeye göre, kolluk kuvvetlerinin emirlerine karşı salt direnişin ötesine geçen bu saldırının ciddiyetini değerlendirirken Mahkeme öncelikle, vurma olayına ilişkin yürütülen soruşturma sırasında Jandarma Komutanlığı tarafından Cumhuriyet savcısına sunulan telefon görüşmelerini dikkate almaktadır. Şüpheli aracın sürücüsü ile diğer bazı kişiler arasındaki telefon görüşmelerine ait dökümler, sürücünün üçüncü bir kişiden, jandarma görevlilerinin kaçak malları arabasından almasını engellemek için köylüleri harekete geçirmesini istediğini ve bazı köylülerin de görevlilere söz konusu malları alamayacaklarını söylediğini ortaya koymuştur. C.Ç.nin havaya ateş açmakla tehdit etmesi üzerine bir arbede çıkmış ve bir grup köylü, tüfeğini almaya çalıştıkları C.Ç.yi neredeyse linç etmiştir. Sürücü ayrıca üçüncü bir kişiye, yaralı köylülerden birinin - başvuranlardan biri - C.Ç. ile kavga edenler arasında olduğunu söylemiştir (bk. yukarıdaki 15. paragraf).

92. Bu bağlamda Mahkeme, her iki olay yeri inceleme raporuna göre, çeşitli ezikler ve delikler bulunan, tüm camları kırılmış, lastikleri patlatılmış ve telsizi sökülmüş, içinde ve etrafında taşlar bulunan jandarma aracında meydana gelen hasarın derecesini de dikkate almaktadır. Mahkeme, bu bulguların ve jandarma görevlilerinin çok sayıda küçük yaralanmalarının, taşlarla saldırıya uğradıkları yönündeki beyanlarını doğruladığı kanaatindedir. Ayrıca, ağırlıklı olarak ateş etme olayından sonraki olayları açıklayan tanık ifadeleri ve başvuranların beyanları, C.Ç.nin güç kullanmasına yol açan olayların sırasını açıklığa kavuşturabilecek veya yukarıda belirtilen bulgularla da doğrulanan jandarma görevlilerinin olay anlatımıyla çelişebilecek herhangi bir şeyden bahsetmemektedir.

93. Dolayısıyla Mahkeme, jandarma görevlilerinin şüpheli aracı köye kadar takip ettikten sonra kendilerini beklenmedik bir şekilde pusuya düşürülmüş olarak

bulduklarını ve herhangi bir ön hazırlık olmadan karşılık vermek zorunda kaldıklarını ve kendilerine saldırmaya hazır bir grup şahısla karşı karşıya geldiklerini tespit etmiştir. Ayrıca, saldırganların üç görevliden sayıca daha fazla oldukları olay yeri inceleme tutanaklarında yer alan bulgulardan ve görevlilerin yaralarından da açıkça anlaşılmaktadır (farklı yönleri bakımından karşılaştırınız *Rehbock/Slovenya*, no. 29462/95, § 72, AİHM 2000-XII; ve *Necdet Bulut/Türkiye*, no. 77092/01, § 25, 20 Kasım 2007).

94. Telefon kayıtları ile doğrulandığı üzere, C.Ç.nin bu saldırı karşısındaki ilk tepkisi, havaya ateş açacağı konusunda saldırganları uyarmak olmuştur. Olay yerinde bulunan mermi kovanlarının sayısı, başvuranların beyanları ve Ö.Ö.nün ilk ifadeleriyle de C.Ç.nin kalabalığı dağıtmak amacıyla havaya ateş açtığı doğrulanmıştır (bk. sırasıyla 25, 11, ve 6. paragraflar) (farklı yönleri bakımından karşılaştırınız *Solomou ve Diğerleri/Türkiye*, no. 36832/97, § 75, 24 Haziran 2008; ve *Aydan*, yukarıda anılan, § 83).

95. Sonrasında yaşananlar ile ilgili olarak ise, taraflar farklı açıklamalarda bulunmuşlardır. İlk başvuran çocukları korkutacağı gerekçesiyle C.Ç.yi havaya ateş etmemesi için sadece uyardığını belirtirken, Hükümet ise başvuranların C.Ç.ye saldırdıklarını ileri sürmüştür. Bu bağlamda Mahkeme, başvuranların olaylara ilişkin anlatımına itibar edemez; zira bu anlatım, Ö.Ö. tarafından verilen ilk ifadeyle çelişmektedir. Ö.Ö., birinci başvuranın üçüncü bir şahısla birlikte C.Ç.nin tüfeğini tuttuğunu ve üçü arasında itiş kakış şeklinde bir arbede yaşandığını belirtmiştir. Başvuranlar aleyhindeki ceza yargılamaları sırasında Ö.Ö. tarafından geri çekilmiş olsa da bu ifadeler, sadece jandarma görevlilerinin beyanları ile değil aynı zamanda sürücünün üçüncü bir kişiye ‘yaralanan köylülerden birinin, C.Ç. ile kavga eden iki kişiden biri’ olduğunu söylediği telefon dinleme kayıtlarıyla da örtüşmektedir.

96. Yukarıda yer verilenler ışığında Mahkeme, aralarında ilk başvuranın da bulunduğu iki kişinin, C.Ç.nin tüfeğini almak için tüfeği tuttukları arbede sonrasında C.Ç.nin ilk başvurunu bacağından vurduğu sonucuna varmıştır. İkinci başvuranın bizzat kendisi tarafından da belirtildiği üzere (bk. yukarıdaki 20. paragraf), bağırarak onlara doğru koşarken C.Ç. yine bacağına hedef alarak ona da ateş etmiştir.

97. Her ne kadar ikinci başvuranın C.Ç. ye saldırma maksadı tek başına açık bir şekilde ortaya konamasa da, yukarıda anlatılanlar ve [jandarma] görevlilerinin karşı karşıya kaldığı, tamamen öngörülemez şekilde tırmanan çatışma durumunu dikkate alarak Mahkeme, C.Ç. nin maruz kaldıkları yasa dışı saldırı sebebiyle hem kendi hem de meslektaşlarının hayatı ve fiziksel bütünlüğünün tehlikede olduğuna dair samimi bir inançla hareket ettiği kanaatindedir (bk. her ikisi de yukarıda anılan, *Giuliani ve Gaggio*, § 189; ve *Parlak*, § 54). Bu bağlamda Mahkeme, söz konusu olaylara müdahil olmadığı için, kendi durum değerlendirmesini, dürüstçe algılanan hayati bir tehlikeyi önlemek için o anın sıcaklığıyla tepki vermesi gereken bir görevlinin değerlendirmesinin yerine koyamayacağını yinelemektedir (bk. *Bubbins/Birleşik Krallık*, no. 50196/99, § 139, AİHM 2005-II; ve *Giuliani ve Gaggio*, yukarıda anılan, § 179).

98. Buna göre Mahkeme, mevcut davanın koşullarında, önceden uyarıda bulunulan ve hayati riski en aza indirecek şekilde uygulanan söz konusu güç kullanımının kaçınılmaz olduğu ve aşırı olmadığı sonucuna varmıştır (bk. *Parlak*, yukarıda anılan, § 53).

99. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 3. maddesi esas yönünden ihlal edilmemiştir.

II. SÖZLEŞME'NİN 6 § 1 VE 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

100. Başvuranlar Sözleşme'nin 6 ve 13. maddelerine istinaden, Ceza Mahkemesinin kendilerini görevi yaptırmamak için kamu görevlilerine karşı direnmekten suçlu bulduğu kararın jandarma görevlilerinin ifadelerine dayandığını ve yeterli gerekçeden yoksun olduğunu ileri sürmüşlerdir.

101. Mahkeme, mevcut tüm bilgi ve belgeler ışığında ve somut şikâyetlerin yargı yetkisine girdiği ölçüde, söz konusu hükümlerde belirtilen hak ve özgürlüklerin bu açıdan ihlal edildiğine dair bir durum olmadığını tespit etmiştir. Dolayısıyla, başvurunun bu kısmı açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle, Sözleşme'nin 35 §§ 1, 3 ve 4 maddesi uyarınca reddedilmelidir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamındaki şikâyetlerin kabul edilebilir olduğuna ve başvurunun geriye kalan kısmının kabul edilemez olduğuna;
2. Sözleşme'nin 3. maddesinin usul yönünden ihlal edilmediğine;

KASIM ÖZDEMİR VE MEHMET ÖZDEMİR / TÜRKİYE KARARI

3. Sözleşme'nin 3. maddesinin esas yönünden ihlal edilmediğine *karar vermiştir*;

İşbu karar, İngilizce dilinde tanzim edilmiş ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca 3 Aralık 2024 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdürü

Arnfinn Bårdsen
Başkan